

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики

Кафедра англійської філології та світової літератури

Особливості образності драматичних творів (на матеріалі п'єси Т. Вільямса
«Трамвай «Бажання»)

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувач групи 202 М

Спеціальності 035.041 Філологія
(германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Освітньо-професійної (наукової)
програми «Філологія (германські мови та
літератури (переклад включно)), перша-
англійська»

Антоніо Де Деуша А. Б.

Керівник к. ф. н., доцент Акішина М. О.
(наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

Рецензент док.філол.н. Крисанова Т.А.
(наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Образність у драматургічному дискурсі та її відтворення при перекладі	6
1.1 Образність як мовознавча проблема.....	6
1.2 Проблема відтворення образності при перекладі.....	11
1.3 Загальна характеристика драматичних творів Теннессі Вільямса.....	21
РОЗДІЛ 2. Образність у драматургічному дискурсі Теннессі Вільямса: семантико-стилістичні засоби.....	24
2.1 Тропи у драматичних творах Теннессі Вільямса.....	24
2.1.1 Тропеїчні засоби на основі порівнянь	24
2.1.2 Тропеїчні засоби на основі епітетів.....	26
2.2 Експресивність у драматичних творах Теннессі Вільямса.....	28
РОЗДІЛ 3. Специфіка перекладу творів Теннессі Вільямса.....	31
3.1 Лексичні засоби для передачі образності при перекладі драматичних творів Теннессі Вільямса.....	31
3.2 Граматичні засоби для відтворення образності при перекладі драматичних творів Теннессі Вільямса.....	33
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах розвитку театрального мистецтва, дуже є актуальним питання драматичних творів. Переклад іноземних творів повинний бути правильним, для того щоб читач або глядач правильно могли їх зрозуміти. Театральне та літературне мистецтво потребує розвитку, бо вони є важливими елементами культури, а культура-один із базових елементів існування народу. Деякі вчені концентрувалися на дослідженні усього перекладознавства, його загальних компонентів. А фрагменти з драм ці вчені застосовували як приклади. Це були В. В. Коптілов, У. В. Головач, Н. А. Куконіна, О. М. Лучук. Для інших вчених головним у дослідженні була віршована п'єса. Це вивчали М. Т. Ажнюк, М. О. Донської, М. А. Новикова. А деякі дослідники навіть прирівнювали особливості перекладу драми з поезією. А саме це О. Л. Кундзіч, А. В. Федоров та інші вчені. Також особливо потрібно звернути увагу на праці іноземних дослідників. Ці роботи потребують уваги, тому що в них зроблений акцент на особливу специфіку перекладу драматичних текстів. Специфіка перекладу драми полягає у тому, що вона має подвійну природу- спрямованість на глядача та читача. Для глядача вона постає у вигляді вистави, для читача- у вигляді літературного твору. Саме це вивчають Б. Шульце, С. Тотзева, Й. Левий, В. Бурханова, А. Романівська. Аспектам компаративістики драми присвячені праці О. Ю. Дубенка, С. М. Пригодія.

Наше суспільство потребує формування свідомості та високого рівня культури. А це все робиться за допомогою культури та освіти. У тому ж рахунку завдяки постановці відомих творів зарубіжної літератури на театральній сцені та їх розміщенню у книгах, завдяки якісному перекладу. Серед сучасних українських дослідників дану тему досліджували Бойкарова Л. Р., О. В. Матвієнко, Некряч Т..

Зв'язок з науковою темою. Кваліфікаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (Державна реєстрація № 0117U 003763.)

Мета дослідження- проаналізувати максимальну схожість та розбіжності перекладу російською та українською мовами з англійської на прикладі твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання».

Мета передбачає вирішення наступних завдань:

1. Розкриття поняття «образність» як мовознавчої проблеми.
2. Виявити проблему відтворення образності при перекладі.
3. Надати загальну характеристику драматичних творів Т. Вільямса.
4. Дослідити використання тропів у драматичних творах Теннесі Вільямса.
5. Обґрунтувати застосування лексичних засобів для передачі образності при перекладі драм Т. Вільямса.
6. Охарактеризувати використання граматичних засобів для відтворення образності при перекладі п'єс Т. Вільямса.
7. Описати передачу експресивності у драматичних творах Т. Вільямса

Об'єкт дослідження- образність драматичних творів.

Предмет дослідження- засоби відтворення образності драматичних творів на прикладі твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання».

Методи дослідження: зіставний метод-спрямований на вияв спільних і специфічних рис між англійською та російською мовою, і також між англійською та українською на всіх рівнях і в

мовленні, тексти за принципом синхронії. Описовий метод-спрямований на дослід особливостей перекладу з англійської на російську та українську мови; загально-наукові (дедукція-для виявлень особливостей перекладу драматичних творів на прикладі твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання», індукція-дослідження структури та мовних одиниць англомовних драматичних творів, аналіз- виявлення спільних і відмінних рис при перекладі драматичних творів з англійської на українську та російську мови).

Одержані результати корисні з точки зору науки тим, що вдалий переклад драматичних творів сприятиме розвитку театрального мистецтва та літератури, підняттю рівня культури та формуванню свідомості, що дуже необхідно для нашого суспільства.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що спираючись на матеріал роботи, виявлено особливості здійснення перекладу драматичних творів, і можна створити напрям для вивчення даної теми у перекладознавстві.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що комплексно досліджено за допомогою яких засобів передається і зберігається образність при перекладі драматичних творів; виявлено особливості перекладу драматичних творів.

Практичне значення наукової розвідки полягає в тому, що ми можемо використати положення і висновки, які містяться у даній роботі, у курсах із лексикології англійської мови (розділи «Лексична семантика», «Фразеологія»), лінгвокраїнознавства США (розділ «Культура США»), у спецкурсах із теорії та практики перекладу (розділ «Лексика з національно-культурним компонентом у перекладі»), фразеології англійської мови

(«Особливості фразотвору»), етнолінгвістики (розділ «Мовні одиниці в етнолінгвістичному аспекті»).

Структура дослідження. Дане дослідження включає в себе вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ОБРАЗНІСТЬ У ДРАМАТУРГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

1.1 Образність як мовознавча проблема

Художній переклад відіграє важливе значення у розвитку національної літератури. Завдяки йому у літературі з'являться нові форми і ідеї. Особливе місце посідає драматургія, тому що вона має подвійну специфіку. А саме орієнтована і на літературу, і на театр. Тому перекладач повинен звернути на це увагу, працюючи з текстом. Тому ще формує вимоги до перекладеного драматичного твору[4, с.112]. А саме:

- компактність- великий обсяг інформації, який є у творі, повинен вміщуватися у межі твору.

Перекладач має певні обмеження. А саме:

- обмеження стосовно виносок та пояснень у кінці. Це обумовлено тим, що глядач, який дивиться виставу у театрі, буде мати складнощі з їх використанням[33,с.32].

Перекладач повинен перекладати текст так, щоб той був:

- легкий

- доступний для вимови

- його сприйняття на слух було легким [6,с.27]

Також перекладачу треба звернути сильну увагу на те, щоб репліки були динамічні, а зміст насичений. Усі вищеперераховані моменти обумовлюють те, що переклад драми за своєю сутністю є дуже специфічним. І не оминати при перекладі драматичних творів питання образності, яке є також важливим у творах цього виду[1, с. 150]. Термін образності-провідний у багатьох мовознавчих дисциплінах. І.

Гальперін наголошує, що образність у розумінні зв'язків між двома типами лексичного значення слова показано у визначенні лінгвістичного образу як наслідок словникового та контекстуального значень [36, с. 112]. Лінгвісти вивчають термін «образ» як естетичний. Образ у найбільш звичному понятті є загальною категорією художньої творчості, властива мистецтву форма відтворення, пояснення та розуміння світу за рахунок створення об'єктів. Ще одне пояснення трактує образ як вид художнього створення дійсності, якому властива сильна чуттєвість предметів [38, с.60].

Образ постійно передає внутрішню сутність суб'єкту. Образність неодмінно має зв'язки з ідеалізмом і суб'єктивізмом. Як писав О. Потебня: «Образ- думка людини.» [40, с.520].

Різноманітність видів образів зводиться до таких принципів: принцип метонімії (частково замість усього) та принцип метафори (асоціативне об'єднання різних елементів); цим двом принципам відповідні два види художньої універсалізації (метафорі відповідає символ, метонімії відповідає тип) [28, с.57]. До метонімії відносяться образи в зображувальних мистецтвах, так як будь яке сприймання зовнішнього боку життя-відтворення за допомогою головних матеріалів природи, елементів які є цілим та замінюють його. Метафоричне відтворення образу стає видним у ліричній поезії, музиці [25, с.100]. Крім того типи образів обумовлені структурою літературного роду: епос- переважає зображувальний чинник, лірика- переважає виражальний чинник. За класифікацією типів виділяють такі образи: об'єктний (виражає сутність довкілля), суб'єктний (передає внутрішні почуття), виражальний типи образів, що може бути літературним героєм, пейзажем тощо [17, с. 60].

І ще є термін «художній образ». Художній образ- тип естетики, який показує той засіб засвоєння та перетворення життя, що властивий лише мистецтву. Образ також трактують як елемент, який творчо переданий у

художній літературі. У художньому образі один елемент передається через другий. Мета образу- змінити елемент. Наприклад, із простого зробити складне, і навпаки [2, с.30].

Як зазначає В. Халіна, художній образ- відтворення сутності духу, що дуже важливо для людей. Як вважає автор, особливість образу в літературі полягає в тому, що створюється він за рахунок змісту слова та його багатого сенсу, яке слово набирає у контексті [28,с.57]. А це зводиться того, що базовим елементом у літературі є значення слова. Тому образ потрібно сприймати не тільки емоційно, а також і за рахунок інтелекту [42, с.60].

Художній образ-особлива форма сприйняття дійсності автором, яка зумовлює стиль мови, якщо це словесний образ. Словесний образ- той образ, який сприймають за допомогою слова [28,с.56]. Словесні образи мають сильні зв'язки із асоціативним видом мислення, а також поєднання початкового змісту поняття з експресивним значенням. І за рахунок цього відбувається сильне вираження словесних образів за рахунок емоцій [43, с. 100].

Стосовно словесного образу, то він завжди направлений на комунікацію і у нього є зв'язок із комунікантами, між якими відбувається взаємодія. Словесний образ двоплановий в мовознавчому і літературознавчому питанні [28,с.58]. Двоплановість образу- це означає поєднання прямого значення та нових елементів семантики. За рахунок цього відбувається зображення дійсності. Текст-основний елемент комунікації, а якщо казати про художній текст, то у ньому відбувається взаємодія словесних образів зі змістом [43,с.80]. За рахунок цього розвиваються і накопичуються образні уявлення.

Словесний образ має різні особливості. За Д. Розенталем, образність слова визначається його художнім мотивом, функцією у творі і наскільки він відповідає змісту образу [41, с.90].

За В. Виноградовим, словесний образ має різну будову. Тобто він може бути словом, поєднанням слів, абзацом, розділом літературного твору, літературним твором [39, с.220]. У будь-якому випадку, яку б будову не мав образ, він завжди виступає структурною одиницею твору. Цим обумовлюється його структура і композиція [28,с.58].

Словесний образ має власну специфіку. Зміна однієї одиниці образу в іншому, коли його одна одиниця взаємодіє з другою, і при цьому відкидається чіткість зображення і розгалуженість- головні відмінності словесного образу від живописного [28, с.57]. Але проте у іншому випадку, словесний образ, враховуючи його умовність, не може ставати знаком, а забирає особливості знаковості самого слова. Звучання і лексичне значення слова пов'язані між собою. Також пов'язані між собою лексичне та художнє значення слів. Між ними зв'язок є органічний, який ґрунтується на внутрішній схожості [2, с.50].

Словесний образ передає набагато більше ніж містить його значення, за рахунок підсилення емоцій. Для таких образів властива яскравість, забарвлення емоцій [10, с.73].

Помітне значення в образності відіграє діалог. Діалог-це не тільки форма побудови промови персонажів, але й також вони показують якості героя. Коли персонаж про когось або щось говорить, він також говорить і про себе. Дуже важко передати особливості мови літературного героя при перекладі. Це складно через різницю мов вихідного і перекладного тексту [28,с.59]. Якщо перекладач забажає потрібним, то він може не включати до перекладу сленг, просторіччя, діалект. Але перекладач в першу чергу зосереджений на тому, щоб правильно максимально відобразити всі мовні одиниці. Це повинно допомагати літературному герою розвинутися, так як це бачить драматург [28,с.56]. Також це повинно допомогти у розкритті стосунків літературного героя з іншими персонажами, у розкритті його характеру. Буває таке, що перекладач неповністю розуміє стосунки між

літературними героями і контекстуальною інформацією. Тоді він по-своєму здійснює вплив, щоб можна було сприймати літературних героїв, піддаючи до змін пізнавальну побудову реплік персонажів [3, с.10].

Перекладач повинен використовувати найбільш сприятливі «інструменти» для передачі реплік літературних героїв [7, с.22].

Функція діалогів у творі- максимально показати внутрішній світ персонажів. Для того, щоб це найкраще передати автор використовує фразеологізми, вирази з розмовної лексики, простомовну марковану лексику у прямому мовленні героїв драми [28, с.60]. Все це створює одну єдину картину. Тобто показує і розповідає усі деталі про персонажа: його думки, психологічний стан, манери, соціальне положення та інші елементи, завдяки яким читач може дізнатися про літературного героя набагато більше. Тобто що повинен зробити перекладач? Відтворити той емоційний запал, який притаманний п'єсі, і без якого вона неможлива [2, с.50].

Іноді перекладач робить переклад фразеологізмів приблизно або їхнє значення змінює максимально. Це називається контекстуальна заміна. Наприклад, у драмі Едварда Олбі [44, с. 50] :

<i>Unless you carry on like a hyena you aren't having any fun</i>	<i>Поки ти не іржеш, мов жеребець, тобі зовсім не смішно</i>
---	--

переклад виразу **on like a hyena** передано як іржеш. У наслідку цього схожість англійського та перекладеного варіанту стає меншою. Але збільшується рівень емоційної виразності героя, яка передається за рахунок простих мовленнєвих виразів. У перекладеному варіанті, а саме в україномовному перекладі, цей вираз має грубе забарвлення. Але в тексті, з якого робився переклад, не зовсім так. Але саме як раз в оригінальному тексті автор завдяки діалогам та взагалі

реплікамперсонажів створює їх «картину образів», що робить героїв більш цікавішими і живими [32, с.10].

Дуже важливим елементом, який пов'язаний з образністю тексту, є засоби національної ідентичності, національної специфіки. Їх значення-зробити напругу сюжету більш сильною, щоб читач зберігав інтерес від самого початку до кінця твору [28,с.59]. Проблема відображення у тексті особливостей його стилю складна у тому плані, що глядач або читач повинен правильно зрозуміти відповідний образ, який склався у тієї чи іншої нації за всю історію, відтворити переклад так, щоб він максимально був наближений до оригінального тексту [33,с.31].

1.2 Проблема відтворення образності при перекладі

Велике значення для передачі образності в драматичних творах відіграють сценічні діалоги. Одним з перших, хто потенціально значення тексту драми для сцени визначив як окрему проблему перекладу і дав їй наукове обґрунтування, був представник перекладознавчої школи Чехословаччини І. Лівий [16,с.27]. Він спирається на головні ознаки діалогу, який відбувається між літературними героями під час п'єси. І ці ознаки потребують прискіпливої уваги перекладача, працюючого над текстом п'єси. Усього таких характеристик вчений виділяє чотири [28, с.59].

По-перше, сценічний діалог- особливий випадок виголошеної мови. Лівий вводить поняття «зручновиголошеність» і «зручнозрозумілість», які характеризують переклад п'єси для сцени в аспекті дикції та синтаксису. У якості третього критерію вчений називає зберігання у перекладі стилізованості мови як однієї з обов'язкових умов драматичного твору загалом [17, с.55].

По-друге, має складну семантичну структуру, так як «репліка, окрім відношення до об'єкту висловлювання, вступає у цілий ряд наступних семантичних зв'язків»[2,с.53]. Саме через репліки персонажів можна дізнатися їхнє ставлення до усього середовища, яке є на театральних підмостках[13,с.92]. У даному випадку необхідний деїктичний переклад, зберігаючий стимули до рефлексії актора [15,с.10]. Крім цього, значна частина тих кому посилається, означає його включеність відразу у декілька «семантичних контекстів», що потребує врахування як його двозначності, так і багатозначності у тому тексті, який буде перекладений.

По-третє, діалог між літературними героями на підмостках, котрий може залежати від конструкції, яка «вселяє актору, як сказати репліку», у інших- лише частково намічається написаним текстом. Завданням перекладача Лівий вважає є збереження принципу побудови фрази, яка важлива для того, щоб надати виставі енергії, завдяки якій читач буде дивитися її з захопленням[10,с.65].

Нарешті, в четверте, діалог на сцені- це не тільки форма побудови мови спілкування персонажів, а разом з тим і її зміст. Тому що саме через мову ми дізнаємося про усі деталі вистави та про самого літературного героя [39,с.10]. Саме лексична побудова мови дає першопочатковий стимул актору у роботі над образом. Відродити манеру мови героя, його мовну характеристику у перекладі далеко не завжди можливо з причини міжмовної і міжкультурної асиметрії, у мові перекладу може бути відсутній необхідний сленг, простомовність, діалект[36,с.45]. Але підвищена увага перекладача до елементів створення мовної конструкції, як згадує про це Лівий, повинна допомагати уяві перспективи розвитку персонажу у відповідності з задумом автора, його взаєминами з іншими героями п'єси, послідовністю і мірою розкриття окремих рис його характеру [21, с.9].

Перераховані риси особливостей сценічного діалогу визначають перекладацьку домінанту, продиктовану функцією перекладу як партитури майбутньої постановки. Головним елементом у концепції Лівого є розуміння перекладеного тексту п'єси не як кінцевої мети, а як засобу створення на його основі сценічних образів у взаємодії з іншими елементами вистави [28,с.59]. Така взаємодія вимагає від тексту певної динамічності, тому вчений визначає специфічну межу точності у драматургічному перекладі як «нерівномірну». Вона є результатом гнучкого відношення перекладача до тексту, так як «іноді важливіше за все буває точна передача найтонкішого відтінку сенсу, а у інший раз-стилю та інтонації» [25,с.60]. Однак у цілому перекладач повинен перекласти і художньо відтворити весь текст драматичного твору.

У концепції Паві ключовою є ідея підпорядкування тексту перекладу постановки, так як тільки у цьому випадку він буде підключений до ситуації сценічного мовлення: «Ця властивість дозволяє актору замінювати текст різними акустичними, пластичними, мімічними, а також прийомами, які пов'язані з тілом»[5,с.92]. Паві вводить термін «verbo-corpс»-зв'язок жесту та слова, у основу якого покладені багато акторських прийомів, щоб оволодіти драматичним текстом: інтонація, фразування, вкорочуваюча чи подовжуюча тиради, яка структурує чи руйнує текст. Сценічний переклад повинен передати цей образ «жесту-слова» оригіналу на мові і культурі перекладу [22,с.34].

Буває таке, що перекладач не до кінця розуміє відносини між персонажами. Тоді перекладач сам вирішує як йому робити вплив на те щоб сприймати образ персонажів, при цьому робити зміну розумової будови їх реплік. Як зазначав Л. Венуті: «Чим легше читається переклад твору, тоді ми не помічаємо перекладача і самого автора твору.» [15,с.21].

Образність тексту- це мовленнєві одиниці, які автор або перекладач по-своєму використовують. Саме автор або перекладач задають стилістику мови [28, с.56].

О. Михайленко зазначає, що певні мовні елементи не піддаються перекладу, другі- можуть бути змінені дуже сильно, а треті- будуть перекладені один в один [17, с.32].

Щоб текст був цікавий, перекладач за рахунок різноманітних засобів передає образність у творах: він або відтворює образність один в один як в оригінальному тексті, або перекладає його по-своєму.

Для перекладача важливо не передати до повної точності все як у вихідному тексті, а перекласти так як він бачить, щоб при цьому не втратився емоційний відтінок твору [28, с. 57].

Існують різні форми адаптації стилю тексту. Вони передбачають використання різних засобів для того, щоб найбільш влучно зберегти і передати образність у перекладі.

Тобто кажучи про образність, то перекладач зіштовхується з проблемами стилю тексту [11, с.110].

В тексті драми використовується образність для того, щоб показати почуття літературних героїв і автора твору та для того, щоб виразність драми була сильнішою. Образність дуже сильно залежить від емоційного вираження, яка власне її характеризує. Перекладач повинен максимально відтворити елементи експресії і елементи, що створюють всю структуру мови літературних героїв драми. Емоційно-експресивна одиниця- необхідний елемент вихідних одиниць, значення якого полягає, щоб зробити сильнішим емоційне забарвлення мови вихідного тексту [5,с.62].

Передача емоцій у діалозі відбувається за рахунок емпізи-емоційної виразності. Моделі емпіз роблять емоційно сильнішими окремі репліки літературних героїв драми, а також надають емоційної сили діалогу в цілому. За допомогою різних мовних засобів досягається емоційна

виразність і саме вона виражає авторське відношення до тих подій, які відбуваються у творі. За рахунок додатку в оригінальний текст засобів, що підсилюють висловлювання персонажів, стають ще більш емоційно виразнішими [2,с.100].

Автор драми використовує експресивні вирази в розмовах літературних героїв, також використовує ці вирази при описанні зовнішнього вигляду та особливостей поведінки. Перекладач повинен взяти до уваги всі особливості емоційної виразності вихідного тексту та максимально точно передати емоційну палітру [28, с. 59].

Герої твору Е. Олбі *Who`s afraid of Virginia Woolf* , вживають невеликі репліки в діалогах, які мають емоційну та експресивну насиченість. Марта- головний персонаж драми, є інфантильною, звикла до захисту чоловіків. Її чоловік Джордж дуже піклується про свою жінку [44,с.16]. Але чим далі розвивається твір, то стає ясно, що за допомогою діалогів Марта і Джордж намагаються захиститися від горя. Постійно Марта хоче образити Джорджа. В оригінальному тексті Марта погано оцінює Джорджа. І щоб це показати використовується лексема **zero** [44, с.70]:

1.1 Порівняння діалогу Марти та Джорджа на англійській та російській мовах

<p>George: ... and try to keep your clothes on, too. There aren't many more sickening sights than you with a couple of drinks in you and your skirt up over your head, you know... //</p>	<p>Джордж: ... пожалуйста не показывай наготу. Это ужас, когда ты пьяная с юбкой на голове...</p>
<p>MARTHA: ... a zero...//</p>	<p>Марта: ... ты всего лишь... ноль... да еще и без палочки...//</p>
<p>GEORGE:...your heads, I should say... [The front door-bell chimes.]</p>	<p>Джордж:...я имел ввиду закинуть навверх .../ Слышен звонок в</p>
<p>MARTHA: Party! Party!// George :</p>	<p>дверь//</p>

<i>[murderously]: I'm really looking forward to this, Martha...</i>	<i>Марта: О! Кто то пришёл// Джордж: (с агрессией). Мне не терпится, когда ты это сделаешь..</i>
---	--

1.2 Порівняння діалогу Марти та Джорджа на англійській та українській мовах [44, с.60]

<p>George: ... and try to keep your clothes on, too. There aren't many more sickening sights than you with a couple of drinks in you and your skirt up over your head, you know... //</p> <p>MARTHA: ... a zero...//</p> <p>GEORGE:...your heads, I should say... [The front door-bell chimes.]</p> <p>MARTHA: Party! Party!// George : <i>[murderously]: I'm really looking forward to this, Martha...</i></p>	<p>Джордж: ... і спробуй все ж не заголюватися. Немає у світі огиднішого видовиська, ніж коли ти ун'єсиш і задереш спідницю на голову...//</p> <p><i>Марта: ... нуль... //</i></p> <p>Джордж: ... а точніше, на голови... Лунає мелодія вхідного дзвінка.//</p> <p><i>Марта: Гости! Гости!//</i></p> <p>Джордж: (з притиском). Не дочекаюся, коли ти почнеш свої коники, Марто!</p>
---	--

Наталія Волжина, яка зробила російський варіант перекладу вищезазначеного твору, додає вираз *ноль без палочки*[44,с.30].Саме він робить образ героя більш яскравим. Український перекладач Ярослав Стельмах, який зробив відповідно український варіант перекладу, використовує лексичну одиницю **zero**[43,с.60]. Стосовно Джорджа, який є представником інтелігенції, а саме викладачем історії, то він показаний більш розумнішим за свою жінку, яка є хатньою

робітницею[44,с.7].І Джордж постійно робить, що дорікає дружині за її погані звички та погані риси характеру, а саме вульгарність, алкоголізм, і нездатність контролювати емоції. Коли дружина Джорджа поводить себе недостатньо виховано, то він відповідно відчуває некомфортність [44, с.52]:

1.3 Особливості перекладу з англійської мови на російську

<p><i>There aren't many more sickening sights than you with a couple of drinks in you and your skirt up over your head, you know ... Your heads,I should say</i></p>	<p><i>Нет ничего хуже увидеть тебя, когда ты напившись, нацепила себе на голову юбку.</i></p>
--	---

Для Марти характерні непослідовність і примхливість. Джордж постійно насміхається над нею і використовує вираз *задереш юбку на голову*[44,с.35].Це він робить, щоб показати риси характеру своєї дружини, які його не влаштовують. Ту ж саму річ помічаємо і в перекладі на українській мові [44, с.40]:

1.4 Особливості перекладу з англійської мови на українську

<p><i>There aren't many more sickening sights than you with a couple of drinks in you and your skirt up over your head, you know ... Your heads,I should say</i></p>	<p><i>Немає у світі огиднішого видовиська, ніж коли ти ун'єсишся і задереш спідницю на голову... а точніше, на голови.</i></p>
--	--

У російськомовному перекладі присутній вираз *начнешь свои штучки*. В україномовному перекладі цей вираз звучить як *почнеш свої коники*. В українському варіанті перекладу цей вираз *почнеш свої коники* виглядає більш відповідним, так як він використовується як

метафора, яка означає примхи, що не мають підстав. І саме ці примхи властиві Марті [44,с. 46].

Перекладач може робити вплив, щоб літературних героїв сприймали за рахунок змін мисленнєвої будови їхніх виразів. Це відбувається тоді, коли перекладач не до кінця розуміє стосунки між героями твору [26,с.130].

У драмі Г. Пінтера *Betrayal* відчувається емоційність та грубість. Це простежується в одному з випадків в російськомовному перекладі. Це не притаманно оригінальному тексту [45,с.50]:

<p><i>Jerry: The funny thing was that the only thing I really felt was irritation, I mean irritation that nobody gossiped about us like that, in the old days. I nearly said.</i></p>	<p>Джерри: Непонятная вещь. Из-за одного момента я вышел из себя. Вышел из себя потому, так как раньше о нас никто ничего не говорил. А мне так хотелось сказать.</p>
---	--

<p><i>Jerry: The funny thing was that the only thing I really felt was irritation, I mean irritation that nobody gossiped about us like that, in the old days. I nearly said.</i></p>	<p>Джеррі: Знаєш, що дивно? Єдине, що я відчув, це роздратування, адже про нас ніхто не пліткував. Аж кортіло сказати.</p>
---	---

У варіанті російськомовного перекладу Бориса Носика, помітна грубість у словах героя, яку можна відчутти на прикладі виразу *I nearly said*. У перекладі на російську мову він звучить як **меня так и подмывало сказать** [45,с.70]. Цей варіант не дуже доречний, якщо мова йде про те щоб максимально відтворити образ

персонажу. Тобто показати його таким яким він був в оригіналі[45, с. 60]. В україномовному перекладі, який зробив Іван Кричфалушія, використано вираз *аж кортіло сказати*[45,с.50].І він більше відтворює значення,яке було в оригінальному тексті.

Буває що мова персонажа буває дуже сильно експресивна. Ось наприклад [45,с.40]:

1.5 Переклад діалогу Джері та Еми з англійської мови на російську

<p>Jerry: I thought she was lovely.</p> <p>Emma: Yes. She`s very... She`s <i>smashing</i></p>	<p>Джерри: Я подумал, что она прелестна.</p> <p>Эмма: Да. Она очень...Она <i>просто обалденная.</i></p>
---	---

1.6 Переклад діалогу Джері та Еми з англійської мови на українську [45,с.30]

<p>Jerry: I thought she was lovely.</p> <p>Emma: Yes. She`s very... She`s <i>smashing</i></p>	<p><i>Джеррі:</i> Подумав, що вона чарівна.</p> <p><i>Емма:</i> Так. Вона така...Вона чарівна</p>
---	---

Слово **smashing** перекладено як обалденная у просторічній манері, що зроблено для підвищення емоцій [45,с.90]. У такому випадку оригінальний текст лише втрачає свій колорит, але також до нього додаються і деталі, які відсутні у оригінальному тексті[45,с.59]. Дуже добре вийшло перекласти у Іван Кричфалушія у його українському варіанті перекладу, який вжив

слово *чарівна*, що зробило переклад більш відповідним. І при цьому не втратилася емоційна насиченість.

У перекладах використовуються елементи розмовної мови задля того, щоб надати емоційну напругу. Ось наприклад [45, с.73]:

1.7 Переклад діалогу Джері та Еми з англійської мови на російську

Jerry: You`re looking very pretty.	Джеррі: Ты сегодня прехорошенькая.
Emma: Really? Thank you. I am glad to see you.	Эмма: Серьёзно? Благодарю. Счастлива видеть тебя здесь.

1.8 Переклад діалогу Джері та Еми з англійської мови на українську [45, с.75]

Jerry: You`re looking very pretty.	Джеррі: Ти гарно виглядаєш.
Emma: Really? Thank you. I am glad to see you.	Емма: Справді? Дякую. Рада тебе бачити.

Ось що стосовно російськомовного перекладу, то використовується словосполучення *прехорошенькая*, коли перекладає вираз *very pretty*. Можна побачити емоційне підсилення слова [45, с. 57]. В оригінальному тексті бачимо що в виразі *very pretty* емоційне підсилення відбувається за рахунок прислівника *very*. Якщо взяти україномовний переклад то словосполучення *very pretty* перекладеться як *гарно*

виглядаєш, завдяки чому переклад стає більш кращим, бо зберігається колорит оригінального тексту [45,с.53].

1.3 Загальна характеристика драматичних творів Теннессі Вільямса

Першу п'єсу Т. Вільямс написав у 24 роки і вона називалась «Каїр! Шанхай! Бомбей!». Через 4 роки він написав п'єсу «Битва ангелів». Але вона не мала успіху на театральній сцені. Скоро автор пише ще одну п'єсу, яка називається «Скляний звіринець». І на відміну від «Битви ангелів», ця п'єса мала шалений успіх [11, с.125].

Саме у «Скляному звіринці» у автора починає формуватися власний стиль. У цій п'єсі показано самотність, яка властива багатьом людям, конфлікти у суспільстві, бажання багатьох створити власний ілюзорний світ, у який можна втекти від зла, та красу, яка дуже вразлива[8, с.93]. Персонажі цієї п'єси- родина самого автора. Її структура: твір являє собою спогади Тома Вінфілда, який є головним персонажем. Він згадує про матір і сестру, яких залишив. Ці спогади мають специфічну особливість, а саме те, що їм притаманна примарність, ностальгія та поетичність. Дуже добре показана автором те, як головний герой намагається позбутися материнського контролю. Аманда Вінфілд, яка є матір'ю головного героя-один з найкращих жіночих образів, створених автором. В ній поєднана практичність і життя у власному вигаданому світі. Лаура Вінфілд-сестра Тома Вінфілда, дуже красива і водночас, якій дуже важко вижити у такому зломому житті. Усі перераховані вище герої відносяться до тих людей, які не погоджуються з правилами та структурою цього світу, не приймають його і хочуть втекти від усіх бід та усієї жорстокості[8,с.90]. Це саме можна сказати і про персонажів інших п'єс Вільямса, що також є «втікачами» від жорстокої життєвої реальності. Автор створював своїх героїв «втікачів» скоріш за все під

впливом В. Фолкнера, Р.П. Воррена та інших літераторів південної Америки [14, с.19].

П'єса «Трамвай «Бажання» є одним з найвизначніших творів автора. Саме у цьому творі дуже добре показана тема гріха. У цій п'єсі показано протистояння доброго в обличчі Бланш Дюбуа та поганого в обличчі Стенлі Ковальські. Також піднімається проблема гендерної рівності [46, с. 80].

Якщо говорити про твори Т. Вільямса у 50-ті роки, а саме його п'єси, то для них характерно відтворення суворого реального життя [16, с.27].

Велика заслуга автора полягає також у тому, що йому вдалося передати у театральному мистецтві атмосферу, особливості американського життя, при цьому керуючись специфікою театру США, а не сліпо слідуючи європейським театральним канонам [28, с.60].

Теннессі Вільямс не бажав дотримуватися старих правил, які панували у драматичному театрі того часу. Він відчував, що театральна база застаріла і її потрібно зробити більш сучасною. І для цього автор робив усе можливе [44, с.100].

Т. Вільямс вважав, що драматургія повинна зацікавити читача/глядача всім своїм дійством, сюжетом. Але цей сюжет не повинний бути повністю зрозумілий, тому що тоді загубиться родзинка, яка саме й повинна привернути увагу [20, с.18].

Також Т. Вільямс вважав, що для п'єси є важливим також емоційний зміст. Для того щоб читач/глядач мав змогу сприйняти твір за допомогою емоцій, робилось багато зусиль для того, щоб вистава була захопливою, ефектною. А стосовно аналітичного виду мислення, то воно при такій ситуації працювало менш активно [1, с.16]. Коли глядачі переглядали виставу, то вони були переповнені емоцій, були у дивовижному захопленні від побаченого. Але логічно вони не завжди до кінця все могли розуміти. Але це також мало своє значення. Тому що автору здавалося, що краще за усього буде, коли глядачі самі вирішать

що правильно, а що було неправильно у п'єсі. Тобто зроблять самоаналіз, як це здійснювалося у творах А. П. Чехова. Згадка про Чехова не є випадковою, бо він був одним з літераторів, хто дуже сильно вплинув на творчість Т. Вільямса[12, с. 100].

До самоаналізу читача/глядача спонукали аласний життєвий досвід, який би краще зміг би допомогти зрозуміти все те, що відбувається у творі. Бо саме певні сцени з п'єси могли нагадати йому деякі моменти з власного життя [5, с.90].

Тобто можна сказати, що розкриття вистави з акцентом на те, що глядач буде сприймати її за допомогою розуму мало недуже вагоме значення. Але в той же час такий спосіб представлення вистави нікуди і не дівався[28,с.59] .

Отже, п'єси Т. Вільямса наповнені глибоким психологізмом і показують головні проблеми того часу, того суспільства.

РОЗДІЛ 2

ОБРАЗНІСТЬ У ДРАМАТУРГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ТЕННЕССІ ВІЛЬЯМСА: СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ

2.1 Тропи образності у драматичних творах Т. Вільямса

У творах Теннессі Вільямса образність виражається за допомогою різних стилістичних засобів: порівняння, епітети, метафора тощо.

2.1.1 Тропеїчні засоби на основі порівнянь

Порівняння- засіб стилістики, що виражається за рахунок емоційного протиставлення. Протиставлятися може літературні персонажі, події тощо. Цей засіб використовують для того, щоб зробити мову більш різнобічною [1, с. 55].

Стосовно художньої літератури існують різні засоби створення порівнянь:

- використовуючи порівняльні сполучники **як, точно, що** тощо
- за допомогою форми орудного відмінка
- використовуючи порівняльну ступінь прикметника чи прислівника

Стосовно творів Т. Вільямса, то ось яким чином в них використовуються порівняння: в них порівнюються характери літературних героїв, а також тварини. Ось приведемо приклад [46,с.63] :

«But you- you`ve put on some weight, yes, **you`re just as plump as a little partridge!**»

Дівчина порівнюється з куропаткою для того, щоб показати трішки її повноту. А ось знову приклад, коли реальна людина порівнюється з твариною.

2.1 Приклад перекладу порівняння з п'єси Т.Вільямса «Трамвай «Бажання» з англійської мови на українську [46,с.100]

<p>He was as good as lamb when I came back and he`s really very, very ashamed of himself.</p>	<p>Він був добрим як ягня, коли я повернувся і він дійсно дуже, дуже соромився його.</p>
--	--

Це зроблено для того, щоб показати ніжність характеру героя.

У наступному прикладі героїня твору порівнюється з квіткою: «You are *as fresh as a daisy*.»- «Ти свіжа як маргаритка». Порівняння з маргариткою показує красу героїні [46,с.24].

Знову бачимо приклад, де герой порівнюється з твариною. Це порівняння робить героїня п'єси «Трамвай «Бажання» Бланш Дюбуа, коли говорить про Стенлі Ковальські: «He acts *like an animal*»- «Він поводить себе *як тварина*». Виразом як тварина вона показує особливості поведінки Ковальські- грубість, пихатість, зарозумілість[46, с.95].

У наступному прикладі відбувається також порівняння з твариною :

<p>«<i>He says you been lapping it up all summer like a wild cat.</i>»</p>	<p>«<i>Він каже, що ціле літо ти терлася як дика кішка.</i>»</p>
--	--

Таким чином за рахунок виразу *дика кішка*, показують особливості поведінки жінки, яка відпочивала ціле літо [46,с.80].

У наступному прикладі відбувається порівняння маленької дитини з ангелом: «Sleeping like *a little angel*»- «Спить як *маленький ангел*». Таким чином за рахунок виразу *маленький янгол* показується як добре спить маленька дитина [46, с. 125].

У наступному прикладі відбувається порівняння з речовиною [46, с.99]:

« <i>I'll tear this off and wave it like a flag!</i> »	«Я зніму її і буду махати нею як прапором! »
--	---

Таким чином, вираз **як прапором** показує, як сильно герой буде махати власною футболкою.

Ось ще один приклад порівняння де відбувається порівняння з твариною: «...shut her up *like a clam*»- «... їй заткнули рота **як моллюску**». Тобто показано за допомогою виразу **як моллюску**, як сильно затулили рота героїні [46, с.27].

У наступному прикладі зовнішній вигляд героїні порівнюється з особливостями її поведінки: «It looks *like you raided some stylish shops in Paris.*»- «Це виглядає **як ніби ти здійснила рейд по декільком стильним магазинам.**» Таки чином вираз **як ніби ти здійснила рейд по декільком стильним магазинам** показує наскільки жінка гарно виглядає [46,с.22].

А ось наступний приклад: «... feeling *like a brand new human being*»- «...відчуваю **як новий бренд**». Таким чином вираз **новий бренд** означає, що герой себе відчуває свіжим, сповненим сил [46,с.90].

У наступному прикладі стан персонажа розкривається через образ вантажівки: «It looks *like my trunk has exploded.*»- «Це виглядає так **ніби моя вантажівка вибухнула.**» Тобто за рахунок виразу **моя вантажівка вибухнула** передається значення, що у героя все поламалося [46,с.57].

Таким чином, за рахунок порівнянь автор намагається як найяскравіше показати певні речі, риси характеру, події, які відбуваються у творі, для того, щоб читачеві цікавішим було сприйняття твору.

2.1.2 Тропеїчні засоби на основі епітетів

Епітет-стилістичний засіб, який використовується для більшої виразності.

Ось наприклад, як *vicious stories* - жахливі історії. Прикметник **жахливі** додає емоційне забарвлення і показує наскільки історії, дійсно були страшні [46,с.103]:

«Blanche: And to repeat slander to me, *vicious stories* that he had gotten from you!»

Наступний приклад, *lurid reflections*- похмурі роздуми. Ось як воно використовується у творі: «*Lurid reflections* appear on the walls around Blanche.»-«**Похмурі роздуми** з'являються на стінах навколо Бланш.». Прикметник **похмурі** додає атмосферу, відтінок пригнічення[46, с. 59].

Наступний приклад, *callous things* – бездушні істоти. Бездушні використовується для емоційного підсилення, щоб показати наскільки жорстокими є чоловіки, якими їх вважає героїня Бланш Дюбуа [46, с. 150].

Далі приклад, *tragic radiance* – трагічне сяйво. Трагічне виступає для підсилення стану жаху, небезпеки [46,с.8].

Інший приклад, *hysterical vivacity*- істерична бадьорість. У даному випадку епітет **істерична** відображає наскільки нездоровий стан головної героїні: «Blanche(With faintly **hysterical vivacity**)» [46,с.85].

Далі йде приклад, *shocked gesture*-шокуючий жест. Епітет **шокуючий** використовується для підсилення того, щоб показати переляканість героїні, яка виразилась у жесті [46,с.100]:

*«She makes a **shocked gesture**, forming his name with her lips.»*

Інше словосполучення у якому є епітет **sorrowful perplexity**- сумний подив. Епітет **сумний** використовується для того, щоб передати всю сумну ситуацію, яка сталася з героїнею твору Бланш Дюбуа, та її повню пригніченість [46,с.120]:

*«...and a look of **sorrowful perplexity** as though all human experience shows on her face.»*

Далі йде словосполучення **frightening whisper**- переляканийшепіт. Епітет переляканий використовується для того, щоб відобразити атмосферу напруженості та схвильованості, яка спіткала головну героїню[46,с.119]:

*«She stops by Stella, who stands just outside the door, and speaks in a **frightening whisper**.»*

Наступне словосполучення, яке містить епітет, **sinister figure**- зловісна фігура. У даному випадку слово зловісна виступає для підсилення гнітучого становища, у якому знаходиться Бланш Дюбуа, ніби для остаточного емоційно добиття тієї напруженої ситуації з негативною особливістю: «Matron is peculiarly **sinister figure** in her severe dress.» [46, с.54].

Отже, епітети у творі використовуються для емоційного підсилення тієї чи іншої ситуації, для максимального відтворення духу атмосфери.

2.2 Експресивність у драматичних творах Теннессі Вільямса

Експресивність у творах Т. Вільямса виражається за допомогою різних мовно-стилістичних засобів. Лексика- один з них. Ось це ми можемо побачити в україномовному варіанті перекладу, який зробив Б. Бойчук [46,с.160]:

2.2 Приклад перекладу репліки Бланш Дюбуа з твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання»

<p>Blanche: Yes, accuse me! Sit there and stare at me, thinking I let the place go! I let the place go? Where were you?</p>	<p>Бланш: Так, оскаржуй мене! Сиди тут і витріщайся. Можеш думати, що я проциндрила майно! Я проциндрила майно! А де ж була ти?</p>
--	--

У даному випадку вираження експресії відбувається за рахунок вживання простомовних слів **проциндрила і витріщайся**- лексичної одиниці[46, с.22].

Взагалі лексика відіграє велике значення стосовно експресивності у творах Т. Вільямса. Бо саме вона додає ту саму напругу, яка необхідну твору [46,с.30]. Лексика показує різні речі і явища, характери людей, ситуації тощо. Ось стосовно емоцій прикладом може стати наступна цитата «Then put the bottle away so I won`t be **tempted**.» [46, с.99].

Також дуже сильно роль відіграє оцінна лексика. Вона потрібна для того, щоб показати як сприймають життя герої твору, як вони реагують на певні події та людей. Ось наприклад [46,с.50]:

«Stella comes out on the first floor landing , **a gentle young woman**, about 25, and of a background obviously quite different from her husband`s.»

А ось приклад того як виражається відношення одного героя до іншого: «Now, **honey**. Now, love.» , «Well, you do **honey lamb!**» [46, с.15].

Також оцінна лексика показує відношення до певних вчинків, роздумів тощо. Ось такий цьому приклад: «But there's no door between the 2 rooms, and Stanley will it be **decent?**» [46, с. 100].

Реалії-це також засіб відтворення експресії у творі. Це ті елементи побуту, національні риси, які виражають ідентичність, що властива тільки певній культурі. Ось візьмемо у творі Теннессі Вільямса такий приклад: «**Blue piano** fades out.» Що саме таке Blue piano? А це саме такий вид музики, який грають тільки у Новому Орлеані [46, с. 57].

Подібну тенденцію можна прослідити стосовно і національностей. Наприклад : «In bed with your- **Polack!**». **Polack**-так поляки йменують таким чином самі себе [46, с.25].

Також автор показує полінаціональність у своєму творі. І це обумовлює вживання *іншомовних слів*. Наприклад, мексиканці, які є у п'єсі, говорять іспанською: «**Por nada!**»,що перекладається як *даремно*[46, с. 125].

Також реалії можуть бути в тексті для того, щоб відобразити соціальні явища. Ось можна привести приклад з твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання»: «In the state Lousiana we have **the Napoleonic code**,according to which what belongs to the husband and vice versa.» The Napoleonic code-Цивільний кодекс Франції, який було створено ще за правління імператора Наполеона Бонапарта. Саме про нього і йде мова у тексті[46, с.45].

Також у п'єсах Т. Вільямса не обійшлося і без *евфемізмів*, які слугують для того, щоб замінити певні вирази, слова. Ось наприклад, ми помічаємо словосполучення **colored woman**, що перекладається як «кольорова жінка»: «...**the colored woman** does not stop». Автор використовує цей вираз задля того, щоб не було расизму [46, с.115].

А ось можна побачити ще одну реалію, яку використовує автор у своєму творі: «Operator!**Western Union!**» Western Union у даному випадку означає телеграф[46, с. 140].

Також ми можемо помітити ще одну реалію [46,с.90]:

*«She goes to the dressing table, and grabs up a sheet of **Kleenex** and an eyebrow pencil for a writing equipment.»*

Kleenex- це назва виробництва, що виробляло паперові вироби. І саме про нього йде мова у тексті [46, с.15].

Ще один з засобів показу експресивності є **іронія**. Іронія відіграє велике значення, тому що саме вона показує як реально відносяться один до одного персонажі, а такожі їх відношення до певних речей. З тексту твору наведемо такі приклади іронії [46, с.46]:

I have a lawyer acquaintance who will study these out.- Present them to him with a box of aspirin tablets.; Maybe he`ll strike you or maybe grunt and kiss you! That`s if kisses have been discovered yet!

Отже, за допомогою різних засобів Т. Вільямс виражає експресію у своєму творі, задля того, щоб підсилити цікавість його сюжету.

РОЗДІЛ 3

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТВОРІВ ТЕННЕССІ ВІЛЬЯМСА

3.1 Лексичні засоби для передачі образності при перекладі драматичних творів Теннессі Вільямса

Дуже головним є те, щоб при перекладі твору не втратилися його особливості. В тому ж рахунку його художні особливості, що стосується в тому ж рахунку і образності. Образність як раніше зазначалося відтворюється за допомогою різних мовно-стилістичних, літературних засобів [21, с.155]. І в тому ж рахунку лексичних засобів, які надають твору особливий відтінок та специфіку.

Ось якщо казати про запозичення, то вони відтворюються у вигляді латиниці [46,с.103]:

3.1 Приклади перекладу запозичень, взятих з твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання»

Por nada , as the Mexicans say, por nada!	Por nada , як кажуть мексиканці, por nada!
---	--

Por nada означає *даремно*.

Практична транскрипція- ще один засіб, який допомагає зберегти образність при перекладі. Його суть полягає у тому, щоб записати терміни та інші слова з іншої мови буквами національного алфавіту та інших слів, що не були перекладені стосовно їх звучання. Наприклад, *Western Union*, *The «Varsouviana»*[46,с. 45].

Далі йде **транслітерація**. Суть її полягає в тому, щоб при перекладі у власних назвах відтворити все слово до кожної літери. Наприклад: Stella, oh, Stella, Stella!-Стелла, о, Стелла, Стелла! [46, с.56].

Калькування. Цей засіб також властивий при перекладах творів Т. Вільямса. Суть його полягає у тому, щоб знайти перший відповідник, який потрапиться, у словнику стосовно слова або виразу, словосполучення тощо в оригінальному тексті. Наприклад, **Blue piano-Блакитне піаніно** [46,с.99]:

Above the music of the «blue piano» the voices of people on the street can be heard overlapping.

Дуже часто калькування пов'язано з оцінною лексикою [46,с.103] :

3.2 Приклади перекладу калькувань з твору Т. Вільямса «Трамвай «Бажання»

Delicate beauty	<i>Делікатна краса</i>
Horrible place	<i>Жахливе місце</i>
Death is expensive	<i>Смерть є дорогою</i>

Калькування може бути доречним і до метафори, але тільки у тому випадку, якщо слово/вираз з оригінального тексту матимуть таке саме значення як і в українській культурі [22, с.11].

Також добре і можна застосовувати калькування, при перекладі повторів, якщо є такий самий відповідник мові, якою здійснюється переклад. Ось наприклад [46,с.81]:

3.3 Приклад застосування повторів у п'єсі Т. Вільямса «Трамвай «Бажання»

There weren't any papers , she didn't show any papers , I don't care about	Були відсутні жодні папери, вона не демонструвала ніяких паперів,
--	---

papers.

мене не турбують ніякі папери.

Отже за допомогою певних лексичних засобів, авторові вдається зберегти образність при перекладі у творі, що є дуже важливо, для самого твору. Тому що, якщо при перекладі втрадиться образність, то втрадиться і сама специфіка, яка притаманна саме цьому твору.

3.2 Граматичні засоби для відтворення образності при перекладі драматичних творів Теннессі Вільямса

Також для того, щоб зберегти образність твору при перекладі, окрім лексичних засобів, використовують ще також і граматичні. Перший з цих засобів **транспозиція**. У англійській мові існує чітка побудова речення- прямий порядок слів [24, с.24]. Але потрібно враховувати специфіку перекладу. І тому необхідно зрозуміти де у реченні є смисловий центр, а де є логічний наголос. Для того щоб знайти смисловий центр необхідно застосувати засіб «актуальне читання речення»- виявити що ми знаємо завдяки реченню, яке було до цього та виявити нове. Тому це саме нове буде логічним наголосом речення, і також воно виступатиме його смисловим центром [23, с.18].

Дуже важливо згадати яким буде перекладений варіант. А для цього дуже важливо пам'ятати, що в українській мові існує як прямий так і непрямий порядок слів у реченні. Ось приклад транспозиції [46,с.103]:

3.4 Транспозиція у творі «Трамвай «Бажання»»

Stella comes out on the first floor landing, a gentle young woman, about 25; and of **background**

Стелла з'являється на платформі першого поверху, ніжна, приблизно 25-річна, і **наглядно**

obviously quite different from her husband`s.	іншого походження, ніж її чоловік.
--	---

Наступний засіб це **граматичні зміни**. Суть цього засобу полягає в тому, коли відбувається зміна слова однієї частини мови іншою [37, с.91]. Цей випадок називається морфологічні зміни. Або коли одна синтаксична конструкція замінюється іншою. А цей випадок називається **синтаксичні зміни**.

3.5 Приклади граматичних змін у творі «Трамвай «Бажання» [46,с.44]

Заміна Participle II прикметником, наприклад faded- побляклі	<i>Faded white stairs ascend to the entrances of both</i>	<i>Побляклі білі сходи ведуть окремо до кожного мешкання</i>
Заміна Participle II іменником, наприклад: shocked-невіра	<i>Her expression is one shocked disbelief</i>	<i>На її обличчі-шок невіри</i>
Заміна Participle I прикметником, наприклад yellowing- пожовклі	<i>These are love-letters, yellowing with antiquity, all from one boy</i>	<i>Це листи кохання, які дуже давно написані одним і тим самим хлопчиною</i>
Заміна прикметника дієсловом	<i>Her appearance is incongruous to this setting.</i>	<i>Її вигляд не підходить до цієї обстановки.</i>

<p>Заміна прикметника прислівником</p>	<p><i>-It`s sort of messed up right now but when it`s clean it`s real sweet.</i>  <i>- Here`s what`s in it!</i> <i>Sixty-five measly cents in coin of the realm!</i></p>	<p><i>-Це знаходиться у балагані, але коли його привести до ладу, то виглядає цацко</i> <i>-Ось що в ньому!</i> <i>Всього-навсього шістдесятп'ять центів монетками.</i></p>
<p>Заміна іменника прикметником</p>	<p><i>-Animal joy in his being manhood is implicit in all his movements and attitudes</i> <i>-What such man has to offer is animal force and he gave give a wonderful exhibition of that!</i></p>	<p><i>Звірина радість</i> <i>наглядна в усіх його руках і відношеннях</i> <i>- Що може продемонструвати така людина-тваринну силу, - і він чудово це продемонстрував!</i></p>
<p>Заміна займенника іменником</p>	<p><i>I have a lawyer acquaintance who will study these out.-Present them to him with a box of aspirin tablets.</i></p>	<p><i>У мене є знайомий юрист, який пообіцяв на них подивитися. –А з документами подаруйте йому упаковку аспірину.</i></p>

А тепер наведемо приклади **синтаксичних змін** [46,с.104]:

3.6 Синтаксичні зміни у творі «Трамвай «Бажання»

зміна головних членів речення	<i>Then I tremble for you!</i>	<i>Ти змушуєш мене тремтіти!</i>
Заміна <i>активного стану пасивним,</i> <i>що призводить до змін головних членів речення</i>	<i>Then put the bottle away so I won't be tempted</i>	<i>Тоді заховай пляшку, щоб неспокушала мене.</i>

Наступний мовний засіб- **додавання**. Його суть полягає у тому, що у текст перекладу додаються слова, яких не було у вихідному тексті з метою правильно зрозуміти зміст твору [40, с.225]. Також цей засіб передбачає собою здійснювати ті вимоги мови, що притаманні перекладу. Ось приклад цього засобу [46, с.120]:

3.7 Приклад додавання у творі «Трамвай «Бажання»

То drop- -падаю з ніг	<i>If you will excuse me: I'm just about to drop</i>	<i>Вибач, але я падаю з ніг</i>
-----------------------	--	---------------------------------

Наступний граматичний засіб **вилучення**. Його суть полягає у тому, що вилучається допустимо тавтологія, яка є прихованою одиницею тексту[41, с.294]. І саме цей засіб робить так, щоб тавтології не було. Але це можливо лише у тому разі, коли тавтологічні елементи виражені іншими елементами. Ось приклад вилучення [46,с.81]:

3.8 Приклад вилучення у творі «Трамвай «Бажання»

So total ruin-такої руїни	<i>Daylight never exposed so total ruin!</i>	<i>Денне світло ніколи не виявляло такої руїни!</i>
A richly feathered male bird among hens- пишноперого птаха між курками	Since earliest women, the center of his life has been pleasure with indulgence, the giving and taking of it, not with weak indulgence dependently, but with power and pride of a richly feathered male bird among hens.	Ще з ранніх років, головним у його житті була насолода з поблажливостю, він брав і давав, без слабкої поблажливості, але з силою та гордістю, яка притаманна птаху великого розміру, що знаходиться серед курей.

Отже, ми можемо сказати, що існують різні граматичні засоби за рахунок яких передається образність при перекладі. Кожен з цих засобів має власну специфіку, властивості, структуру. І кожен з них використовується у відповідному випадку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження, дозволимо дійти до наступних висновків. Розкриття образності як мовознавчої проблеми полягає в тому, що трактування поняття «образ» має різні значення:

-Образ- загальна категорія художньої творчості, властива мистецтву форма відтворення, пояснення та розуміння світу за рахунок створення суб'єктів.

-Образ- вид художнього створення дійсності, якому властива сильна чуттєвість предметів.

-Образ- елемент, який творчо переданий у художній літературі.

Також існують 2 види образів: художній та словесний. Ці види образів мають власні відповідні визначення. Художній образ має такі трактування:

-Художній образ- тип естетики, який показує той засіб засвоєння та перетворення життя, що властивий лише мистецтву.

-Художній образ- особлива форма сприйняття дійсності автором, яка зумовлює стиль мови, якщо це словесний образ.

Трактування словесного образу має таке визначення:

Словесний образ- той образ, який сприймають за допомогою слова.

Розкриття проблеми відтворення образності при перекладі полягає в тому, що образність при перекладі передається за рахунок сценічних діалогів та емпіз.

Сценічні діалоги відіграють велике значення для збереження образності. По-перше, вони показують справжнє відношення персонажів твору один до одного та до різних речей. По-друге, саме завдяки їм ми отримуємо інформацію про усі деталі вистави/твору та про самого літературного героя.

Другий спосіб завдяки якому передається образність при виконанні перекладу це емпізи. Емпізи- емоційна виразність, яка надає належної енергії, створює фон, який прикрашає твір та слугує для зацікавлення

глядача/читача, змушує тримати його у постійній напрузі з самого початку та до кінця.

Загальна характеристика творів Т. Вільямса полягає в тому, що п'єси цього автора показують американське суспільство першої половини ХХ століття та проблеми, які були властиві тому часу. Ці п'єси наповнені глибоким психологізмом та спонукають глядача/читача задуматися над поставленими питаннями, а також над їх вирішенням. Т. Вільямс зробив значний внесок у розвиток світової драматургії.

Дослідження використання тропів у драматичних творах Теннессі Вільямса полягає в тому, що образність виражається за допомогою різних стилістичних засобів: порівняння, епітети, метафора тощо.

Порівняння використовуються у творі для того, щоб мова була більш різнобічною. Також функція цього засобу- краща передача певного стану, особливостей поведінки або рис характеру тощо.

Функція використання епітетів- створення більшої виразності у тексті, максимальне створення відповідної атмосфери у тексті.

Використання лексичних засобів для збереження образності у творі при перекладі драматичних творів Т. Вільямса полягає в тому, що використовуються такі засоби як практична транскрипція, транслітерація, калькування тощо. Кожен лексичний засіб має свою функціональну характеристику:

-**Практична транскрипція**- написання термінів та інших слів з іншої мови буквами національного алфавіту та інших слів, що не були перекладені стосовно їх звучання.

- **Транслітерація**- відтворення всього слова до кожної літери у власних назвах при перекладі.

- **Калькування**- знаходження першого відповідника, який потрапить, у словнику стосовно слова або виразу, словосполучення тощо в оригінальному тексті.

Характеристика використання граматичних засобів для відтворення образності при перекладі п'єс Т. Вільямса полягає в тому, що вживаються такі засоби як граматичні зміни, додавання, вилучення тощо. Кожен з цих засобів має свою функціональну особливість при перекладі:

- **Транспозиція**- виявлення у реченні при перекладі смислового центру та логічного наголосу.
- **Граматичні зміни**- поділяються на 2 види: морфологічні та синтаксичні. Морфологічні зміни-той засіб, який характеризується зміною слова однієї частини мови іншою. Синтаксичні зміни- заміна однієї синтаксичної конструкції іншою.
- **Додавання**- додавання слів, які були відсутні у вихідному тексті для кращого розуміння змісту п'єси.
- **Вилучення**- вилучення допустимої тавтології, що є прихованою одиницею тексту.

Невід'ємним елементом образності у п'єсі є експресивність. Вона створює необхідний настрій твору. Елементи за рахунок яких передається експресивність це іронія, реалії, евфемізми.

Один з головних елементів створення експресивності у тексті є лексика. Саме завдяки цьому засобу ми дізнаємося особливості характерів персонажів, про їх походження, елементи біографії тощо. Велике значення відіграє оцінна лексика, яка розкриває відношення героїв тексту до усіх елементів оточуючого середовища: до інших людей, до подій, до особливостей життя тощо.

Функція **іронії** в тексті- показати справжнє відношення героїв до усіх моментів, які відбуваються на сцені та у книзі.

Реалії максимально показують особливості національного колориту певного народу, про який йде мова у п'єсі.

Евфемізми- слугують для заміни певних виразів, слів, якщо цього потребує сюжет.

В цілому можна сказати, що образність при перекладі зберігається за рахунок використання різних засобів. Саме її збереження допомагає читачу/глядачу краще зрозуміти зміст п'єси.

Образність є дуже ключовим елементом у п'єсі. Вона є тим засобом, який надає твору емоційної окраси, яка є «джерелом» життя як у книзі, а також і на театральних підмостках.

Враховуючи специфіку російської та української мов, російсько- та україномовний варіант перекладів може мати розбіжності. Наприклад, це може простежуватися при перекладі фразеологізмів, бо переклад фразеологізмів дуже специфічний. Тому для максимального збереження першопочаткового значення стійких виразів дуже важливо врахувати вищезазначену деталь. Також україномовний переклад, враховуючи специфіку даної мови, може бути більш емоційний ніж переклад на російську мову.

Одним з головних завдань спеціаліста, який здійснює переклад-перекласти твір, як він бачить, але при цьому щоб не відбулася втрат емоційної його окраси.

Перекладач п'єс повинен мати широкий кругозір інтересів. Ця особливість дуже необхідна бо у драмі відображуються різні аспекти життя суспільства (соціальні, історичні, політичні, географічні тощо). І для максимально точного відображення цих рис, перекладач має бути наскільки це можливо обізнаним у різних галузях.

В цілому, можна сказати, що переклад драматичних творів- дуже складний процес, бо п'єси дуже складні за своєю природою. При перекладі драми дуже важливо враховувати усі деталі, бо саме кожна з них формує єдине ціле твору і неврахування хоча б

однієї з них призводить до втрачання першопочаткової задумки автора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байоль О. В. Драматургічний дискурс Теннессі Вільямса: комунікативно-когнітивний аспект: автореферат дисертації кандидата філологічних наук:10.02. 04. Київ, 2008. 21 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва, УРСС, 2010. 240 с.
3. Бевз Н. В. Переклад як культурний феномен: герменевтико-комунікативний аспект: автореферат дисертації кандидата філософських наук. Київ, 2001. 13 с.
4. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, 2013. 201 с.
5. Бойкарова Л. Р. Літературний та сценічний переклад драми як перекладознавча проблема. *Учені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2016, №4, том 27, с. 88-95.
6. Бойкарова Л. Р. Поэтическая драма как объект переводоведения Science and education new dimension. *Philology*, IV. 2016, №78. С. 26-28.
7. Букач О. В. Сопоставительный анализ оригинальных и переводных текстов драматических произведений в рамках интерсемиотического подхода. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Владивосток, 2016. 24 с.
8. Вільямс Т. Скляний звіринець. Київ, 2005. 184 с.
9. Вільямс Т. Трамвай «Жадання»/ пер. з англ. Б. Бойчука. Всесвіт: Журнал іноземної літератури. Київ, Видавничий дім «Всесвіт». №9-10. С. 119-176.
10. Володіна Т. С., Рудківський О. П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навчально-методичний посібник.

Київ, 2017. 296 с. *Всесвіт: Журнал іноземної літератури*. Київ, Видавничий дім «Всесвіт».

11. Галас А. С. Семіотика й критика перекладу драми: точки дотику та впливу. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство. 2016, №5, Т. 1. С. 64-67.

12. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва. : Наука, 1981. 139 с.

13. Голованова М. А. Коммуникативно-когнитивное пространство драмы (на материале русских пьесы 1980-2000 годов): монография. Астрахань: Астраханский государственный университет, Издательский дом «Астраханский университет», 2011. 255 с.

14. Дроздовський Д. Теннессі Вільямс у Європі. *Слово і час*. 2011. №11. С. 125-126.

15. Жданович М. А. Лингвистические средства создания образа персонажа в художественном диалоге: на материале современной англоязычной прозы и драматургии: диссертация кандидата филологических наук: 10.02.04. Самара, 2009. 195 с.

16. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. Том 1./ Під ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль, 2005. 833 с.

17. Зоненашвили Д.С. Диалог в драме и диалог в прозе: автореферат диссертации кандидата филологических наук: 10.02.04. Москва, 1980. 20 с.

18. Калустова О. М. Художній образ і перекладознавча специфіка поняття. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ, 2007. Випуск 41. С. 31-33.

19. Комиссаров В. Н. Современное передоведение. Учебное пособие. Москва.: ЭТС. 2001. 424 с.

20. Костылева Н. Трамвай «Желание» Теннесси Уильямса. Москва. 2000. 197 с.

21. Крысало О.В. Лингвокультурная специфика переводов пьес Тенниси Уильямса. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Волгоград, 2009. 23 с.
22. Літературознавча енциклопедія у 2 томах/ автор-укладач Ю. І. Ковалів-. К.: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
23. Литературная энциклопедия терминов и понятий/ под ред. А. Н. Николюкина. М. :НПК «Интелвак», 2003. 1600 с.
24. Литературный энциклопедический словарь/ под ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. М.: Советская энциклопедия, 1987. 752 с.
25. Лубенская С.И. Большой русско-английский фразеологический словарь. Москва, 1997. 1053 с.
26. Маковский М. М. Английские социальные диалекты. Москва: Высшая школа, 1982. 137 с.
27. Матвиенко О. В. Ухабистый маршрут «Трамвая „Желание“»: наблюдение над украинским переводом пьесы Т. Уильямса. Санкт-Петербург, 2010. 100 с.
28. Мизецкая В. Я. Композиционно-речевая организация драматургического текста (на материале англоязычных пьес XVI- XX вв.): автореферат диссертации доктора филологических наук: 10.02.04. Киев, 1992. 29 с.
29. Нечай Н. В. Емфатизація мовлення персонажів драматичного тексту в перекладі. *Закарпатські філологічні студії*. 2020.№13. с.56-60.
30. Нечай Н.В. «Прагматико-стилістичні особливості перекладу драматичного тексту (на матеріалі твору Т.Вільямса «A streetcar named desire» та його українськомовного та російськомовного варіантів). *Science review*. 2019. №4. с. 60-64.
31. Образцова О. М. Мовленнева характеристика персонажа художнього твору як перекладацька проблема. *Одеський лінгвістичний вісник- науково-практичний журнал*. 2015,№6. с. 84-89.

32. Парадигмы культурной памяти и национальной идентичности. Коллективная монография. Под ред. Шарыпиной Т. А., Полуяхтовой И. К., Меньшиковой М. К. Нижний Новгород: изд-во ННГУ им. Н.И.Лобачевского, 2020. 710 с.
33. Пасенчук Н. В. Драматичний текст у перекладі: проблема відтворення національно-історичної своєрідності оригіналу. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. Львів, 2018. №10.
34. Потебня А. А. Эстетика и поэтика. М.: Искусство, 1976. 616 с.
35. Розенталь Д. Э. Практическая стилистика русского языка. Москва.: Высшая школа, 1987. 399 с.
36. Сосніна Т.В. Особливості відтворення стилістично маркованої оказіональної номінації в перекладі. *Вісник Київського національного імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*. Київ, 2007. №25. С. 44-47.
37. Тлумачний словник української мови. Близько 20000 слів і словосполучень/ укладач Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник; за загальною редакцією доктора філологічних наук, професора В. Дубічинського. Харків: Книжковий Клуб «КСД», 2010. 608 с.
38. Фоміна І. Л. Роль образності мовлення під час навчання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Київ, 2014. №11, Т. 1. С. 72-74.
39. Халін В. В. Розвиток художнього сприймання епічного твору студентами філологічного факультету в процесі вивчення української літератури: автореферат дисертації кандидата педагогічних наук: спец. 13.00. 02. Київ, 2006. 19 с.
40. Холстинина Т. В. Американский сленг в художественном тексте и проблема его передачи на русский язык: автореферат диссертации кандидата филологических наук: 10.02. 20. Москва, 2007. 191 с.

41. Хомяков В. А. Введение в изучение основного компонента английского просторечияб монография. Вологда: Областная типография. Вологда: Областная типография. 1971. 103 с.
42. Швачко О. С. Ненормативна англійська лексика у перекладі. Мовні і концептуальні картини світу: збірник наукових праць. Київ, 2001. 511 с.
43. Шепель Ю.А. Памятка переводчику по семантико-стилистическим и жанровым особенностям перевода. Для студентов 5 курса специальности «Перевод». Москва, 2009. 100с.
44. Albee E. Who`s afraid of Virginia Woolf? Bristol: Penguin Books. 1971. 176 с.
45. Pinter H. Betrayal. London, 2000. 200 с.
46. Williams T. A Streetcar named desire. New York, New Directions Publishing Corporation. 2004. 192 с.